

1069 *LLEI ORGÀNICA 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, de modificació parcial del Codi civil i de la Llei d'enjudiciament civil.* («BOE» 15, de 17-1-1996.)

JUAN CARLOS I

REI D'ESPANYA

A tots els qui vegeu i entengueu aquesta Llei orgànica.

Sapigueu: Que les Corts Generals han aprovat la Llei orgànica següent i jo la sanciono.

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

1

La Constitució espanyola de 1978 en esmentar, en el capítol III del títol I, els principis rectoris de la política social i econòmica, fa referència en primer lloc a l'obligació dels poders públics d'assegurar la protecció social, econòmica i jurídica de la família i, dins d'aquesta, amb caràcter singular, la dels menors.

Aquesta preocupació per dotar el menor d'un marc jurídic de protecció adequat també transcendeix de diversos tractats internacionals ratificats els últims anys per Espanya i, molt especialment, de la Convenció de Drets del Nen, de Nacions Unides, de 20 de novembre de 1989, ratificada per Espanya el 30 de novembre de 1990, que marca l'inici d'una nova filosofia en relació amb el menor, basada en un reconeixement més profund del paper que aquest exerceix en la societat i en l'exigència d'un protagonisme superior per al menor.

Aquesta necessitat ha estat compartida per altres instàncies internacionals, com el Parlament europeu que, a través de la Resolució A 3-0172/92, va aprovar la Carta Europea dels Drets del Nen.

Conseqüent amb el mandat constitucional i amb la tendència general apuntada, s'ha portat a terme, els últims anys, un important procés de renovació del nostre ordenament jurídic en matèria de menors.

Primer va ser la Llei 11/1981, de 13 de maig, de modificació de la filiació, pàtria potestat i règim econòmic del matrimoni, que va suprimir la distinció entre filiació legítima i il·legítima, va equiparar el pare i la mare a l'efecte de l'exercici de la pàtria potestat i va introduir la investigació de la paternitat.

Després s'han promulgat, entre d'altres, la Llei 13/1983, de 24 d'octubre, sobre la tutela; la Llei 21/1987, d'11 de novembre, per la qual es modifiquen determinats articles del Codi civil i de la Llei d'enjudiciament civil en matèria d'adopció; la Llei orgànica 5/1988, de 9 de juny, sobre exhibicionisme i provocació sexual en relació amb els menors; la Llei orgànica 4/1992, de 5 de juny, sobre reforma de la Llei reguladora de la competència i el procediment dels jutjats de menors, i la Llei 25/1994, de 12 de juliol, per la qual s'incorpora a l'ordenament jurídic espanyol la Directiva 89/552/CEE, sobre la coordinació de disposicions legals reglamentàries i administratives dels estats membres relatives a l'exercici d'activitats de radio-difusió televisiva.

De les lleis esmentades, la 21/1987, d'11 de novembre, és la que, sens dubte, ha introduït canvis més substancials en l'àmbit de la protecció del menor.

Arran de la mateixa Llei, l'antiquat concepte d'abandonament va ser substituït per la institució del desempament, canvi que ha donat lloc a una considerable agilitat dels procediments de protecció del menor en permetre l'assumpció automàtica, per part de l'entitat

pública competent, de la tutela d'aquell en els supòsits de desprotecció greu d'aquest.

Així mateix, va introduir la consideració de l'adopció com un element de plena integració familiar, la configuració de l'acolliment familiar com una nova institució de protecció del menor, la generalització de l'interès superior del menor com a principi inspirador de totes les actuacions relacionades amb aquell, tant administratives com judicials; i l'increment de les facultats del Ministeri Fiscal en relació amb els menors, així com de les seves correlatives obligacions.

No obstant això, i malgrat l'indubtable avanç que aquesta Llei va suposar i les importants innovacions que va introduir, la seva aplicació ha posat de manifest determinades llacunes, alhora que el temps transcorregut des de la seva promulgació ha fet sorgir noves necessitats i demandes a la societat.

Nombroses institucions, tant públiques com privades -les dues cambres parlamentàries, el defensor del poble, el fiscal general de l'Estat i diverses associacions relacionades amb els menors-, s'han fet ressò d'aquestes demandes i han traslladat al Govern la necessitat d'adequar l'ordenament a la realitat de la nostra societat actual.

2

Aquesta Llei pretén ser la primera resposta a aquestes demandes; per fer-ho aborda una reforma en profunditat de les tradicionals institucions de protecció del menor que regula el Codi civil.

En aquest sentit -i encara que el nucli central de la Llei el constitueix, com no podia ser d'una altra manera, la modificació dels corresponents preceptes de l'esmentat Codi-, el seu contingut transcendeix els límits d'aquest per construir un ampli marc jurídic de protecció que vincula tots els poders públics, les institucions específicament relacionades amb els menors, els pares i familiars i els ciutadans en general.

Les transformacions socials i culturals que hi ha hagut en la nostra societat han provocat un canvi en l'estatus social del nen i com a conseqüència s'ha donat un nou enfocament a la construcció de l'edifici dels drets humans de la infància.

Aquest enfocament reformula l'estructura del dret a la protecció de la infància vigent a Espanya i en la majoria dels països desenvolupats des de finals del segle XX, i consisteix fonamentalment en el reconeixement ple de la titularitat de drets en els menors d'edat i d'una capacitat progressiva per exercir-los.

El desplegament legislatiu postconstitucional reflecteix aquesta tendència, ja que introdueix la condició de subjecte de drets a les persones menors d'edat. Així, el concepte «ser escoltat si té judici suficient» s'ha traslladat en tot l'ordenament jurídic a totes les qüestions que l'afecten. Aquest concepte introdueix la dimensió del desenvolupament evolutiu en l'exercici directe dels seus drets.

Les limitacions que poden derivar del fet evolutiu s'han d'interpretar de manera restrictiva. Més encara; aquestes limitacions s'han de centrar més en els procediments, de manera que s'han d'adoptar els que siguin més adequats a l'edat del subjecte.

L'ordenament jurídic, i aquesta Llei en particular, reflecteix progressivament una concepció de les persones menors d'edat com a subjectes actius, participatius i creatius, amb capacitat de modificar el seu propi medi personal i social; de participar en la recerca i satisfacció de les seves necessitats i en la satisfacció de les necessitats dels altres.

El coneixement científic actual ens permet concloure que no hi ha una diferència contundent entre les necessitats de protecció i les necessitats relacionades amb l'autonomia del subjecte, sinó que la millor manera de garantir socialment i jurídicament la protecció a la infància és pro-

moure'n la seva autonomia com a subjectes. D'aquesta manera poden construir progressivament una percepció de control sobre la seva situació personal i la seva projecció de futur. Aquest és el punt crític de tots els sistemes de protecció de la infància actualment. I, per tant, és el repte per a tots els ordenaments jurídics i els dispositius de promoció i protecció de les persones menors d'edat. Aquesta és la concepció del subjecte en què es basa aquesta Llei: les necessitats dels menors com a eix dels seus drets i de la seva protecció.

El títol I comença enunciant un reconeixement general de drets que contenen els tractats internacionals dels quals Espanya és part, que a més han de ser utilitzats com a mecanisme d'interpretació de les diferents normes d'aplicació a les persones menors d'edat.

D'altra banda, del conjunt de drets dels menors, s'ha observat la necessitat de matisar-ne alguns, combinant, d'una banda, la possibilitat del seu exercici amb la necessària protecció que, per raó de l'edat, els menors mereixen.

Així, amb la finalitat de reforçar els mecanismes de garantia que preveu la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge, es prohibeix la difusió de dades o imatges referides a menors d'edat als mitjans de comunicació si és contrari al seu interès, fins i tot si consta el consentiment del menor. Amb això es pretén protegir el menor, que pot ser objecte de manipulació fins i tot pels seus representants legals o grups en què es mou. Completa aquesta modificació la legitimació activa al Ministeri Fiscal.

El dret a la participació dels menors també s'ha recollit expressament en l'articulat, amb referència al dret a formar part d'associacions i a promoure associacions infantils i juvenils, amb certs requisits, que es completa amb el dret a participar en reunions públiques i manifestacions pacífiques, i s'estableix el requisit de l'autorització dels pares, tutors o guardadors.

La Llei regula els principis generals d'actuació davant situacions de desprotecció social, incloent-hi l'obligació de l'entitat pública d'investigar els fets que conegui per corregir la situació mitjançant la intervenció dels serveis socials o, si s'escau, assumint la tutela del menor per ministeri de la llei.

De la mateixa manera, s'estableix l'obligació de tota persona que detecti una situació de risc o possible desemparament d'un menor, de prestar-li auxili immediat i de comunicar el fet a l'autoritat o als seus agents més pròxims. Amb caràcter específic es preveu, així mateix, el deure dels ciutadans de comunicar a les autoritats públiques competents l'absència del menor, de forma habitual o sense justificació, del centre escolar.

Es pot qualificar d'innovadora la distinció, dins de les situacions de desprotecció social del menor, entre situacions de risc i de desemparament que donen lloc a un grau diferent d'intervenció de l'entitat pública. Mentre en les situacions de risc, caracteritzades per l'existència d'un perjudici per al menor que no assoleix la gravetat suficient per justificar la seva separació del nucli familiar, la intervenció es limita a intentar eliminar, dins la institució familiar, els factors de risc, en les situacions de desemparament, on la gravetat dels fets aconsella l'extracció del menor de la família, aquella es concreta en l'assumpció per l'entitat pública de la tutela del menor i la consegüent suspensió de la pàtria potestat o tutela ordinària.

Subjau al llarg de la Llei una preocupació basada en l'experiència extreta de l'aplicació de la Llei 21/1987, per agilitar i clarificar els tràmits dels procediments administratius i judicials que afecten el menor, amb la finalitat que aquest no quedi indefens o desprotegit en cap moment.

Aquest és el motiu pel qual, a més d'establir-se com a principi general que qualsevol actuació ha de tenir fonamentalment en compte l'interès del menor i no interferir

en la seva vida escolar, social o laboral, es determina que les resolucions que apreciïn l'existència de la situació de desemparament s'han de notificar als pares, tutors i guardadors, en un termini de quaranta-vuit hores, i se'ls ha d'informar, així mateix, i, si pot ser, de forma presencial i de manera clara i comprensible, de les causes que han donat lloc a la intervenció de l'Administració i dels possibles efectes de la decisió adoptada.

Respecte a les mesures que els jutges poden adoptar per evitar situacions perjudicials per als fills, que preveu actualment el Codi civil a l'article 158, s'amplien a tots els menors, i a situacions que excedeixen l'àmbit de les relacions paternofilials, i es fan extensives a les derivades de la tutela i de la guarda, i s'estableix la possibilitat que el jutge les adopti amb caràcter cautelar a l'inici o en el curs de qualsevol procés civil o penal.

En definitiva, es tracta de consagrar un principi d'agilitat i immediatesa en tots els procediments tant administratius com judicials que afecten menors per evitar perjudicis innecessaris que puguin derivar de la rigidesa d'aquells.

Mereix ser esmentat de manera especial l'acolliment familiar, figura que va introduir la Llei 21/1987. Aquest el pot constituir l'entitat pública competent si hi ha el consentiment dels pares. Altrament, s'ha d'adreçar al jutge perquè sigui aquest qui constitueixi l'acolliment. L'aplicació d'aquest precepte ha obligat, fins ara, les entitats públiques a internar els menors en algun centre, fins i tot en els casos en què la família extensa ha manifestat la intenció d'acollir el menor, pel fet de no disposar de la voluntat dels pares amb el consegüent perjudici psicològic i emocional que això comporta per als nens, que queden privats innecessàriament de la permanència en un ambient familiar.

Per solucionar aquesta situació, aquesta Llei recull la possibilitat que l'entitat pública pugui acordar en interès del menor un acolliment provisional en una família. Aquest acolliment, el pot acordar l'entitat pública si els pares no hi consenten o s'oposen a l'acolliment, i subsisteix mentre es tramita el necessari expedient, mentre no es produeix la resolució judicial. D'aquesta manera, es facilita la constitució de l'acolliment dels nens sobre els quals els pares han mostrat el màxim desinterès.

Fins ara, la legislació concebia l'acolliment com una situació temporal i, per tant, la seva regulació no feia distincions respecte a les diferents circumstàncies en què es podia trobar el menor, i donava sempre a la família acollidora una autonomia limitada quant a la cura del menor.

Una reflexió que actualment es fa en molts països és si les institucions jurídiques de protecció de menors donen resposta a la diversitat de situacions de desprotecció en què aquests es troben. La resposta és que tant la diversificació d'institucions jurídiques com la flexibilització de les pràctiques professionals, són indispensables per millorar qualitativament els sistemes de protecció a la infància. Aquesta Llei opta en aquesta direcció, amb la flexibilització de l'acollida familiar i l'adequació del marc de relacions entre els acollidors i el menor acollit en funció de l'estabilitat de l'acollida.

Atenent la seva finalitat, es recullen tres tipus d'acolliment. Juntament amb l'acolliment simple, quan es donen les condicions de temporalitat, en les quals és relativament previsible el retorn del menor a la seva família, s'introdueix la possibilitat de constituir-lo amb caràcter permanent, en els casos en què l'edat o altres circumstàncies del menor o la seva família aconsellin dotar-lo de més estabilitat, ampliant l'autonomia de la família acollidora respecte a les funcions derivades de la cura del menor, mitjançant l'atribució pel jutge de les facultats de la tutela que facilitin el desenvolupament de les seves responsabilitats.

També es recull expressament la modalitat de l'acolliment preadoptiu que a la Llei 21/1987 consta únicament en l'exposició de motius, i que també existeix en altres

legislacions. Aquesta Llei preveu la possibilitat d'establir un període preadoptiu, a través de la formalització d'un acolliment amb aquesta finalitat, o bé perquè l'entitat pública eleva la proposta d'adopció d'un menor o bé perquè considera necessari establir un període d'adaptació del menor a la família abans d'elevat al jutge la proposta.

Amb això, se solucionen les insuficiències de l'article 173.1 del Codi civil diferenciant entre els diferents tipus d'acolliment en funció del fet que la situació de la família pugui millorar i que el retorn del menor no impliqui riscos per a aquest, que les circumstàncies aconsellin que es constitueixi amb caràcter permanent, o que convingui constituir-lo amb caràcter preadoptiu. També es preveuen els aspectes que s'han de recollir en el document de formalització que el Codi civil exigeix.

En matèria d'adopció, la Llei introdueix l'exigència del requisit d'idoneïtat dels adoptants, que ha de ser apreciat per l'entitat pública, si aquesta és la que formula la proposta, o directament pel jutge, si no és així. Aquest requisit, tot i que no estava expressament establert en el nostre dret positiu, apareix explícitament exigint en la Convenció dels Drets del Nen i en el Conveni de l'Haia sobre protecció de menors i cooperació en matèria d'adopció internacional i es tenia en compte en la pràctica en els procediments de selecció de famílies adoptants.

La Llei aborda la regulació de l'adopció internacional. En els últims anys s'ha produït un augment considerable de les adopcions de nens estrangers per part d'adoptants espanyols. En el moment de l'elaboració de la Llei 21/1987 no era un fenomen tan estès i no hi havia suficient perspectiva per abordar-lo en la reforma. La Llei diferencia les funcions que han d'exercir directament les entitats públiques de les funcions de mediació que poden delegar en agències privades que gaudeixen de l'acreditació corresponent. Així mateix, estableix les condicions i els requisits per a l'acreditació d'aquestes agències, entre els quals s'ha de destacar l'absència de finalitat de lucre per part d'aquestes.

A més, es modifica l'article 9.5 del Codi civil i s'estableix la necessitat de la idoneïtat dels adoptants per a l'eficàcia en el nostre país de les adopcions constituïdes a l'estranger, de manera que es compleix el compromís adquirit en el moment de la ratificació de la Convenció de Drets del Nen de Nacions Unides que obliga els estats part a vetllar perquè els nens o nenes que siguin adoptats en un altre país gaudeixin dels mateixos drets que els nacionals en l'adopció.

Finalment, també s'aborden en aquesta Llei alguns aspectes de la tutela, i es despleguen els articles del Codi civil que requereixen matisacions quan afecten menors d'edat. Així, la tutela d'un menor d'edat ha d'estendre, quan sigui possible, a la integració del menor a la família del tutor. A més, s'introdueix com a causa de remoció l'existència de greus i reiterats problemes de convivència i es dona en aquest procediment audiència al menor.

En tot el text, hi consta reforçada la intervenció del Ministeri Fiscal, seguint la tendència iniciada amb la Llei 21/1987, i s'amplien els cursos d'actuació d'aquesta institució, a la qual, pel seu propi Estatut, correspon la representació dels menors i incapaços que no tenen representació legal.

Una altra qüestió que aborda la Llei és l'internament del menor en un centre psiquiàtric i que amb l'objectiu que es realitzi amb les màximes garanties pel fet de tractar-se d'un menor d'edat, se sotmet a l'autorització judicial prèvia i a les regles de l'article 211 del Codi civil, amb informe preceptiu del Ministeri Fiscal, i s'equipara, a aquests efectes, el menor al presumpte incapaç i no es considera vàlid el consentiment dels pares perquè l'internament es consideri voluntari, llevat de l'internament d'urgència.

3

La Llei pretén ser respectuosa amb el repartiment constitucional i estatutari de competències entre Estat i comunitats autònomes.

En aquest sentit, la Llei regula aspectes relatius a la legislació civil i processal i a l'Administració de justícia, per als quals gaudeix de l'habilitació constitucional específica en els apartats 5è, 6è i 8è de l'article 149.1.

Tot això s'estableix sense perjudici, tal com consta en una disposició final específica, de les competències de les comunitats autònomes que disposen de dret civil, foral o especial propi, per a les quals la Llei es declara subsidiària respecte a les disposicions específiques vigents en aquelles.

Així mateix, quan es fa referència a competències de caràcter administratiu, s'especifica que aquestes corresponen a les comunitats autònomes i a les ciutats de Ceuta i Melilla, de conformitat amb el repartiment constitucional de competències i les assumides per aquelles en els seus estatuts respectius.

4

Finalment, s'incorpora a la Llei la modificació d'una sèrie d'articles del Codi civil amb la finalitat de depurar els desajustos gramaticals i de contingut produïts per les successives reformes parcials que realitza el Codi.

Al marge d'altres reformes que tan sols van afectar tangencialment la institució de la tutela, la Llei 13/1983, de 24 d'octubre, va modificar el títol X del llibre I del Codi civil, rubricat «De la tutela, de la curatela i de la guarda dels menors o incapacitats» i va millorar el règim de la tutela ordinària que preveia el Codi civil. Així mateix, la Llei 21/1987, d'11 de novembre, va fer una nova redacció dels articles que regulen la tutela assumida per ministeri de la llei per les entitats públiques i la reforma de la qual ara s'aborda.

La coexistència d'aquests dos vessants de la institució de la tutela demana una harmonia interna en el Codi civil que la secció primera, de dret privat, de la Comissió General de Codificació ha cobert a través de la modificació dels articles esmentats que, després de la reforma de 1983, eren incoherents o de complexa aplicació pràctica.

D'aquesta manera, i atès que la Llei té com a objectiu bàsic la protecció dels menors d'edat a través de la tutela administrativa s'ha incorporat la modificació d'altres articles en la seva majoria connexos amb aquesta matèria.

TÍTOL I

Dels drets dels menors

CAPÍTOL I

Àmbit i principis generals

Article 1. Àmbit d'aplicació.

Aquesta Llei i les seves disposicions de desplegament són aplicables als menors de divuit anys que estan en el territori espanyol, llevat que en virtut de la llei que els sigui aplicable hagin assolit anteriorment la majoria d'edat.

Article 2. Principis generals.

En l'aplicació d'aquesta Llei, ha de prevaler l'interès superior dels menors sobre qualsevol altre interès legítim que es pugui donar. Així mateix, totes les mesures que s'adoptin a l'empara d'aquesta Llei han de tenir caràcter educatiu.

Les limitacions de la capacitat d'obrar dels menors s'han d'interpretar de manera restrictiva.

CAPÍTOL II

Drets del menor

Article 3. *Referència a instruments internacionals.*

Els menors gaudeixen dels drets que els reconeixen la Constitució i els tractats internacionals dels quals Espanya és part, especialment la Convenció de Drets del Nen de Nacions Unides i els altres drets que els garanteix l'ordenament jurídic, sense cap discriminació per raó de naixement, nacionalitat, raça, sexe, deficiència o malaltia, religió, llengua, cultura, opinió o qualsevol altra circumstància personal, familiar o social.

Aquesta Llei, les seves normes de desplegament i altres disposicions legals relatives a les persones menors d'edat, s'han d'interpretar de conformitat amb els tractats internacionals dels quals Espanya sigui part i, especialment, d'acord amb la Convenció dels Drets del Nen de Nacions Unides de 20 de novembre de 1989.

Els poders públics han de garantir el respecte dels drets dels menors i han d'adequar les seves actuacions a aquesta Llei i a la normativa internacional esmentada.

Article 4. *Dret a l'honor, a la intimitat i a la pròpia imatge.*

1. Els menors tenen dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge. Aquest dret també comprèn la inviolabilitat del domicili familiar i de la correspondència, així com del secret de les comunicacions.

2. La difusió d'informació o la utilització d'imatges o nom dels menors en els mitjans de comunicació que puguin implicar una intromissió il·legítima en la seva intimitat, honra o reputació, o que sigui contrària als seus interessos, determina la intervenció del Ministeri Fiscal, que ha d'instar immediatament les mesures cautelars i de protecció que preveu la llei i sol·licitar les indemnitzacions que corresponguin pels perjudicis causats.

3. Es considera intromissió il·legítima en el dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge del menor, qualsevol utilització de la seva imatge o el seu nom en els mitjans de comunicació que pugui implicar menyscabament de la seva honra o reputació, o que sigui contrària als seus interessos fins i tot si consta el consentiment del menor o dels seus representants legals.

4. Sense perjudici de les accions de les quals siguin titulars els representants legals del menor, correspon en tot cas al Ministeri Fiscal el seu exercici, que pot actuar d'ofici o a instància del menor o de qualsevol persona interessada, física, jurídica o entitat pública.

5. Els pares o tutors i els poders públics han de respectar aquests drets i els han de protegir davant possibles atacs de tercers.

Article 5. *Dret a la informació.*

1. Els menors tenen dret a buscar, rebre i utilitzar la informació adequada al seu desenvolupament.

2. Els pares o tutors i els poders públics han de vetllar perquè la informació que reben els menors sigui veraç, plural i respectuosa amb els principis constitucionals.

3. Les administracions públiques han d'incentivar la producció i difusió de materials informatius i altres destinats als menors, que respectin els criteris enunciats, alhora que han de facilitar l'accés dels menors als serveis d'informació, documentació, biblioteques i altres serveis culturals.

En particular, han de vetllar perquè els mitjans de comunicació en els seus missatges dirigits a menors promoguin els valors d'igualtat, solidaritat i respecte als

altres, evitin imatges de violència, explotació en les relacions interpersonals o que reflecteixin un tracte degradant o sexista.

4. Per garantir que la publicitat o els missatges dirigits a menors o emesos en la programació dirigida a aquests no els perjudiqui moralment o físicament, pot ser regulada per normes especials.

5. Sense perjudici d'altres subjectes legitimats, correspon en tot cas al Ministeri Fiscal i a les administracions públiques competents en matèria de protecció de menors l'exercici de les accions de cessament i rectificació de publicitat il·lícita.

Article 6. *Llibertat ideològica.*

1. El menor té dret a la llibertat d'ideologia, consciència i religió.

2. L'exercici dels drets que dimanen d'aquesta llibertat només té les limitacions prescrites per la llei i el respecte dels drets i les llibertats fonamentals dels altres.

3. Els pares o tutors tenen el dret i el deure de cooperar perquè el menor exerceixi aquesta llibertat de manera que contribueixi al seu desenvolupament integral.

Article 7. *Dret de participació, associació i reunió.*

1. Els menors tenen dret a participar plenament en la vida social, cultural, artística i recreativa del seu entorn, i també a una incorporació progressiva a la ciutadania activa.

Els poders públics han de promoure la constitució d'òrgans de participació dels menors i de les organitzacions socials d'infància.

2. Els menors tenen el dret d'associació que, en especial, comprèn:

a) El dret a formar part d'associacions i organitzacions juvenils dels partits polítics i sindicats, d'acord amb la llei i els estatuts.

b) El dret a promoure associacions infantils i juvenils i a inscriure-les de conformitat amb la llei. Els menors poden formar part dels òrgans directius d'aquestes associacions.

Perquè les associacions infantils i juvenils es puguin obligar civilment, han d'haver nomenat, d'acord amb els seus estatuts, un representant legal amb plena capacitat.

Quan la pertinença d'un menor o dels seus pares a una associació impedeixi o perjudiqui el desenvolupament integral del menor, qualsevol interessat, persona física o jurídica, o entitat pública, es pot dirigir al Ministeri Fiscal perquè promogui les mesures jurídiques de protecció que consideri necessàries.

3. Els menors tenen dret a participar en reunions públiques i manifestacions pacífiques, convocades en els termes que estableix la llei.

En els mateixos termes, també tenen dret a promoure-les i a convocar-les amb el consentiment exprés dels pares, tutors o guardadors.

Article 8. *Dret a la llibertat d'expressió.*

1. Els menors gaudeixen del dret a la llibertat d'expressió en els termes constitucionalment previstos. Aquesta llibertat d'expressió també té el límit en la protecció de la intimitat i la imatge del menor que recull l'article 4 d'aquesta llei.

2. En especial, el dret a la llibertat d'expressió dels menors s'estén:

a) A la publicació i difusió de les seves opinions.

b) A l'edició i producció de mitjans de difusió.

c) A l'accés a les ajudes que les administracions públiques estableixin amb aquesta finalitat.

3. L'exercici d'aquest dret pot estar subjecte a les restriccions que prevegi la llei per garantir el respecte dels drets dels altres o la protecció de la seguretat, salut, moral o ordre públic.

Article 9. *Dret a ser escoltat.*

1. El menor té dret a ser escoltat, tant en l'àmbit familiar com en qualsevol procediment administratiu o judicial en què estigui directament implicat i que condueixi a una decisió que afecti la seva esfera personal, familiar o social.

En els procediments judicials, les compareixences del menor s'han de fer de manera adequada a la seva situació i al seu desenvolupament evolutiu, mirant de preservar la seva intimitat.

2. S'ha de garantir que el menor pugui exercir aquest dret pel seu compte o a través de la persona que designi perquè el representi, quan tingui suficient judici.

No obstant això, quan això no sigui possible o no convingui a l'interès del menor, es pot conèixer la seva opinió per mitjà dels seus representants legals, sempre que no siguin part interessada ni tinguin interessos contraposats als del menor, o a través d'altres persones que per la seva professió o relació d'especial confiança amb ell la puguin transmetre objectivament.

3. Quan el menor sol·liciti ser escoltat directament o per mitjà de la persona que el representa, la denegació de l'audiència ha de ser motivada i comunicada al Ministeri Fiscal i a aquells.

CAPÍTOL III

Mesures i principis rectors de l'acció administrativa

Article 10. *Mesures per facilitar l'exercici dels drets.*

1. Els menors tenen dret a rebre de les administracions públiques l'assistència adequada per a l'efectiu exercici dels seus drets i que es garanteixi el seu respecte.

2. Per a la defensa i garantia dels seus drets, el menor pot:

a) Sol·licitar la protecció i tutela de l'entitat pública competent.

b) Posar en coneixement del Ministeri Fiscal les situacions que consideri que atempten contra els seus drets amb la finalitat que aquest promogui les accions oportunes.

c) Plantejar les seves queixes davant el defensor del poble. Amb aquesta finalitat, un dels adjunts d'aquesta institució s'ha de fer càrrec de manera permanent dels assumptes relacionats amb els menors.

d) Sol·licitar els recursos socials disponibles a les administracions públiques.

3. Els menors estrangers que estiguin a Espanya tenen dret a l'educació. Tenen dret a l'assistència sanitària i als altres serveis públics els menors estrangers que estiguin en situació de risc o sota la tutela o guarda de l'Administració pública competent, encara que no resideixin legalment a Espanya.

4. Una vegada constituïda la guarda o tutela a què es refereix l'apartat anterior d'aquest article, l'Administració pública competent ha de facilitar als menors estrangers la documentació acreditativa de la seva situació, en els termes que es determinin per reglament.

Article 11. *Principis rectors de l'acció administrativa.*

1. Les administracions públiques han de facilitar als menors l'assistència adequada per a l'exercici dels seus drets.

Les administracions públiques, en els àmbits que els són propis han d'articular polítiques integrals encaminades al desenvolupament de la infància per mitjà dels mitjans oportuns, de manera molt especial, pel que fa als drets esmentats en aquesta llei. Els menors tenen dret a accedir a aquests serveis per si mateixos o a través dels pares o tutors o institucions en posició equivalent, els quals, al seu torn, tenen el deure d'utilitzar-los en benefici dels menors.

S'han d'impulsar polítiques compensatòries dirigides a corregir les desigualtats socials. En tot cas, el contingut essencial dels drets del menor no pot quedar afectat per falta de recursos socials bàsics.

Les administracions públiques han de tenir en compte les necessitats del menor en exercir les seves competències, especialment en matèria de control sobre productes alimentaris, consum, habitatge, educació, sanitat, cultura, esport, espectacles, mitjans de comunicació, transports i espais lliures a les ciutats.

Les administracions públiques han de tenir particularment en compte l'adequada regulació i supervisió dels espais, centres i serveis, en els quals estiguin habitualment els nens i les nenes, pel que fa a les condicions fisicoambientals, higienicosanitàries i de recursos humans i als projectes educatius, participació dels menors i altres condicions que contribueixin a assegurar els seus drets.

2. Són principis rectors de l'actuació dels poders públics, els següents:

- La supremacia de l'interès del menor.
- El manteniment del menor en el medi familiar d'origen llevat que no sigui convenient per al seu interès.
- La seva integració familiar i social.
- La prevenció de totes les situacions que poden perjudicar el seu desenvolupament personal.
- Sensibilitzar la població davant situacions d'indefensió del menor.
- Promoure la participació i la solidaritat social.
- L'objectivitat, imparcialitat i seguretat jurídica en l'actuació protectora i la garantia del caràcter col·legiat i interdisciplinari en l'adopció de mesures.

TÍTOL II

Actuacions en situació de desprotecció social del menor i institucions de protecció de menors

CAPÍTOL I

Actuacions en situacions de desprotecció social del menor

Article 12. *Actuacions de protecció.*

1. La protecció del menor pels poders públics s'ha de fer mitjançant la prevenció i reparació de situacions de risc, amb l'establiment dels serveis adequats amb aquesta finalitat, l'exercici de la guarda i, en els casos de desemparament, l'assumpció de la tutela per ministeri de la llei.

2. Els poders públics han de vetllar perquè els pares, tutors o guardadors exerceixin adequadament les seves responsabilitats, i han de facilitar serveis accessibles en totes les àrees que afecten el desenvolupament del menor.

Article 13. *Obligacions dels ciutadans i deure de reserva.*

1. Tota persona o autoritat, i especialment aquells que per la seva professió o funció, detectin una situació de risc o possible desemparament d'un menor, ho han

de comunicar a l'autoritat o els seus agents més pròxims, sense perjudici de prestar-li l'auxili immediat que requereixi.

2. Qualsevol persona o autoritat que tingui coneixement que un menor no està escolaritzat o no assisteix al centre escolar de manera habitual i sense justificació, durant el període obligatori, ho ha de posar en coneixement de les autoritats públiques competents, que han d'adoptar les mesures necessàries per a la seva escolarització.

3. Les autoritats i les persones que per la seva professió o funció coneguin el cas han d'actuar amb la reserva deguda.

En les actuacions s'ha d'evitar qualsevol interferència innecessària en la vida del menor.

Article 14. *Atenció immediata.*

Les autoritats i els serveis públics tenen obligació de prestar l'atenció immediata que requereixi qualsevol menor, d'actuar si correspon al seu àmbit de competències o de traslladar en un altre cas a l'òrgan competent i de posar els fets en coneixement dels representants legals del menor o, quan sigui necessari, del Ministeri Fiscal.

Article 15. *Principi de col·laboració.*

En qualsevol intervenció s'ha de procurar tenir la col·laboració del menor i la seva família i no interferir en la seva vida escolar, social o laboral.

Article 16. *Avaluació de la situació.*

Les entitats públiques competents en matèria de protecció de menors estan obligades a verificar la situació denunciada i a adoptar les mesures necessàries per resoldre-la en funció del resultat d'aquella actuació.

Article 17. *Actuacions en situacions de risc.*

En situacions de risc de qualsevol índole que perjudiqui el desenvolupament personal o social del menor, que no requereixin l'assumpció de la tutela per ministeri de la llei, l'actuació dels poders públics ha de garantir en tot cas els drets que l'assisteixen i s'ha d'orientar a disminuir els factors de risc i dificultat social que incideixin en la situació personal i social en què es troba i a promoure els factors de protecció del menor i la seva família.

Una vegada apreciada la situació de risc, l'entitat pública competent en matèria de protecció de menors ha de posar en marxa les actuacions pertinents per reduir-la i fer el seguiment de l'evolució del menor a la família.

Article 18. *Actuacions en situació de desemparament.*

1. Quan l'entitat pública competent consideri que el menor està en situació de desemparament, ha d'actuar en la forma que preveuen l'article 172 i següents del Codi civil, ha d'assumir la tutela d'aquell i adoptar les mesures de protecció oportunes i posar-ho en coneixement del Ministeri Fiscal.

2. Cada entitat pública ha de designar l'òrgan que ha d'exercir la tutela d'acord amb les seves estructures orgàniques de funcionament.

Article 19. *Guarda de menors.*

A més de la guarda dels menors tutelats pel fet d'estar en situació de desemparament, l'entitat pública pot assumir-ne la guarda en els termes que preveu l'article 172 del Codi civil, quan els pares o tutors no puguin tenir cura d'un menor o quan ho acordi el jutge en els casos en què legalment sigui procedent.

Article 20. *Acolliment familiar.*

L'acolliment familiar, d'acord amb la seva finalitat i amb independència del procediment en què s'acordi, té les modalitats que estableix el Codi civil.

Article 21. *Serveis especialitzats.*

1. Quan l'entitat pública acordi l'acollida residencial d'un menor, tenint en compte que és necessari que tingui una experiència de vida familiar, principalment durant la primera infància, ha de procurar que el menor estigui internat durant el menor temps possible, llevat que convingui a l'interès del menor.

2. Tots els serveis, llars funcionals o centres dirigits a menors han d'estar autoritzats i acreditats per l'entitat pública.

L'entitat pública ha de regular de manera diferenciada el règim de funcionament dels serveis especialitzats i els ha d'inscriure en el registre corresponent a les entitats i serveis d'acord amb les seves disposicions, i ha de posar especial atenció a la seguretat, sanitat, nombre i qualificació professional del seu personal, projecte educatiu, participació dels menors en el seu funcionament intern, i altres condicions que contribueixin a assegurar els seus drets.

3. A l'efecte d'assegurar la protecció dels drets dels menors, l'entitat pública competent en matèria de protecció de menors ha de fer la inspecció i supervisió dels centres i serveis semestralment i sempre que ho exigeixin les circumstàncies.

4. Així mateix, el Ministeri Fiscal ha d'exercir la vigilància sobre tots els centres que acullen menors.

Article 22. *Informació als familiars.*

L'entitat pública que tingui menors sota la seva guarda o tutela ha d'informar els pares, tutors o guardadors sobre la situació d'aquells quan no hi hagi resolució judicial que ho prohibeixi.

CAPÍTOL II

De la tutela

Article 23. *Índexs de tuteles.*

Per a l'exercici de la funció de vigilància de la tutela que atribueixen al Ministeri Fiscal els articles 174 i 232 del Codi civil, hi ha d'haver a cada fiscalia un índex de tuteles de menors.

CAPÍTOL III

De l'adopció

Article 24. *Adopció de menors.*

L'adopció s'ha d'ajustar al que estableix la legislació civil aplicable.

Article 25. *Adopció internacional.*

1. En matèria d'adopció internacional, correspon a les entitats públiques:

a) La recepció i tramitació de les sol·licituds, ja sigui directament o a través d'entitats degudament acreditades.

b) L'expedició, en tot cas, dels certificats d'idoneïtat i, quan ho exigeixi el país d'origen de l'adoptand, l'expedició del compromís de seguiment.

c) L'acreditació, control, inspecció i l'elaboració de directrius d'actuació de les entitats que realitzin funcions de mediació en el seu àmbit territorial.

Les funcions de mediació que han de dur a terme les entitats acreditades són les següents:

- Informació i assessorament als interessats en matèria d'adopció internacional.
- Intervenció en la tramitació d'expedients d'adopció davant les autoritats competents, tant espanyoles com estrangeres.
- Assessorament i suport als sol·licitants d'adopció en els tràmits i gestions que han de dur a terme a Espanya i a l'estranger.

Només poden ser acreditades les entitats sense ànim de lucre inscrites en el registre corresponent que tinguin com a finalitat en els seus estatuts la protecció de menors, disposin dels mitjans materials i equips pluridisciplinats necessaris per a l'exercici de les funcions encomanades i estiguin dirigides i administrades per persones qualificades per la seva integritat moral i per la seva formació en l'àmbit de l'adopció internacional.

Les entitats públiques poden retirar l'acreditació concedida, mitjançant un expedient contradictori a les entitats de mediació que deixin de complir les condicions que van motivar la seva concessió o que infringeixin en la seva actuació l'ordenament jurídic.

2. La comunicació entre les autoritats centrals espanyoles competents i les autoritats competents d'altres estats s'ha de coordinar d'acord amb el que preveu el Conveni relatiu a la protecció del nen i a la cooperació en matèria d'adopció internacional, fet a l'Haia el 29 de maig de 1993 i ratificat per Espanya mitjançant l'Instrument de 30 de juny de 1995.

3. En les adopcions internacionals mai es poden produir beneficis financers diferents d'aquells que siguin necessaris per cobrir les despeses estrictament necessàries.

4. Les entitats públiques competents han de crear un registre de reclamacions formulades per les persones que acudeixin a les entitats acreditades d'aquest article.

Disposició addicional primera.

S'han d'aplicar les normes de la jurisdicció voluntària a les actuacions que se segueixin:

1r Per adoptar les mesures que preveu l'article 158 del Codi civil.

2n Contra les resolucions que declari el desemparament i l'assumpció de la tutela per ministeri de la llei i la idoneïtat dels sol·licitants d'adopció.

3r Per a qualsevol altres reclamacions davant resolucions de les entitats públiques que sorgeixin amb motiu de l'exercici de les seves funcions en matèria de tutela o guarda de menors.

En aquest procediment, els recursos s'han d'admetre, en tot cas, a un sol efecte.

Sempre sens perjudici de l'exercici de les accions en la via judicial ordinària.

Disposició addicional segona.

Per a la inscripció en el Registre espanyol de les adopcions constituïdes a l'estranger, l'encarregat del Registre hi ha de fer constar la concurrència dels requisits de l'article 9.5 del Codi civil.

Disposició addicional tercera.

Llevat de les declaracions d'incapacitació i de prodigalitat, les altres actuacions judicials que preveuen els títols IX i X del llibre I del Codi civil s'han d'ajustar al procediment previst per a la jurisdicció voluntària, amb les particularitats següents:

1a Tant el jutge com el Ministeri Fiscal han d'actuar d'ofici en interès del menor o incapaç, i han d'adoptar i proposar les mesures, diligències i proves que considerin oportunes. Han de suplir la passivitat dels particulars i els han d'assessorar sobre els seus drets i sobre la manera de solucionar els defectes de les seves sol·licituds.

2a No és necessària la intervenció d'un advocat ni d'un procurador.

3a L'oposició d'algun interessat s'ha de ventilar en el mateix procediment, sense convertir-lo en contenciós.

Disposició transitòria única.

Els procediments iniciats amb anterioritat a l'entrada en vigor d'aquesta Llei es regeixen per la normativa anterior.

Disposició derogatòria única.

Queda derogat el Decret de 2 de juliol de 1948 pel qual s'aprova el text refós de la legislació sobre protecció de menors i totes les normes que s'oposin a aquesta Llei.

Disposició final primera.

L'article 9.4 del Codi civil té la redacció següent:

«El caràcter i el contingut de la filiació, inclosa l'adoptiva i les relacions paternofiliales, es regeixen per la llei personal del fill, i si aquesta no es pot determinar, cal atènyer-se a la de la residència habitual del fill.»

Disposició final segona.

L'article 9.5 del Codi civil, paràgrafs tercer, quart i cinquè, té la redacció següent:

«Per a la constitució de l'adopció, els cònsols espanyols tenen les mateixes atribucions que el jutge, sempre que l'adoptant sigui espanyol i l'adoptand estigui domiciliat a la demarcació consular. La proposta prèvia, l'ha de formular l'entitat pública corresponent a l'últim lloc de residència de l'adoptant a Espanya. Si l'adoptant no ha tingut residència a Espanya en els dos últims anys, no és necessària la proposta prèvia, però el cònsol ha de sol·licitar a les autoritats del lloc de residència d'aquell informes suficients per valorar-ne la idoneïtat.

En l'adopció constituïda per l'autoritat estrangera competent, la llei de l'adoptand regeix quant a capacitat i consentiments necessaris. Els consentiments que exigeix la llei esmentada es poden prestar davant d'una autoritat del país on es va iniciar la constitució o, posteriorment, davant de qualsevol altra autoritat competent. Si s'escau, per a l'adopció d'un espanyol és necessari el consentiment de l'entitat pública corresponent a l'última residència de l'adoptand a Espanya.

A Espanya no es reconeix com a adopció la constituïda a l'estranger per un adoptant espanyol si els efectes d'aquella no es corresponen amb els que preveu la legislació espanyola. Tampoc no es reconeix, mentre l'entitat pública competent no hagi declarat la idoneïtat de l'adoptant, si aquest és espanyol i està domiciliat a Espanya en el moment de l'adopció.»

Disposició final tercera.

L'article 149 del Codi civil té la redacció següent:

«L'obligat a prestar aliments, els pot satisfer, a la seva elecció, o pagant la pensió fixada, o rebent i mantenint a casa seva el qui té dret als aliments.

Aquesta elecció no és possible si contradiu la situació de convivència determinada per a l'alimentista per les normes aplicables o per resolució judicial. També pot ser rebutjada si hi ha una causa justa o si perjudica l'interès de l'alimentista menor d'edat.»

Disposició final quarta.

L'article 158 del Codi civil té la redacció següent:

«El jutge, d'ofici o a instància del fill, de qualsevol parent o del Ministeri Fiscal, ha de dictar:

1r Les mesures convenients per assegurar la prestació d'aliments i proveir les futures necessitats del fill, en cas d'incompliment d'aquest deure pels seus pares.

2n Les disposicions apropiades a fi d'evitar als fills perturbacions danyoses en els casos de canvi de titular de la potestat de guarda.

3r En general, les altres disposicions que consideri oportunes, a fi d'apartar el menor d'un perill o d'evitar-li perjudicis.

Totes aquestes mesures es poden adoptar dins de qualsevol procés civil o penal, o bé en un procediment de jurisdicció voluntària.»

Disposició final cinquena.

L'article 172 del Codi civil queda redactat de la manera següent:

«1. Quan l'entitat pública a la qual, en el territori respectiu, està encomanada la protecció dels menors constata que un menor està en situació de desemparament, té per ministeri de la llei la tutela del menor i ha d'adoptar les mesures de protecció necessàries per a la seva guarda, cosa que ha de posar en coneixement del Ministeri Fiscal i ho ha de notificar de la forma legal als pares, tutors o guardadors, en un termini de quaranta-vuit hores. Sempre que sigui possible, en el moment de la notificació se'ls ha d'informar de manera presencial i de forma clara i comprensible de les causes que han donat lloc a la intervenció de l'Administració i dels possibles efectes de la decisió adoptada.

Es considera situació de desemparament la que es produeix de fet a causa de l'incompliment, o de l'exercici impossible o inadequat dels deures de protecció que estableixen les lleis per a la guarda dels menors, quan aquests quedin privats de la necessària assistència moral o material.

L'assumpció de la tutela atribuïda a l'entitat pública comporta la suspensió de la pàtria potestat o de la tutela ordinària. No obstant això, són vàlids els actes de contingut patrimonial que realitzin els pares o tutors en representació del menor i que siguin beneficiosos per a ell.

2. Quan els pares o tutors, per circumstàncies greus, no puguin tenir cura del menor, poden sol·licitar a l'entitat pública competent que aquesta n'assumeixi la guarda durant el temps necessari.

El lliurament de la guarda s'ha de fer constar per escrit i s'ha de deixar constància que els pares o tutors han estat informats de les responsabilitats que segueixen mantenint respecte al fill, així com de la forma com l'Administració n'ha d'exercir la guarda.

Qualsevol variació posterior de la forma d'exercici ha de ser fonamentada i comunicada a aquells i al Ministeri Fiscal.

Així mateix, l'entitat pública n'ha d'assumir la guarda quan ho acordi el jutge en els casos en què legalment sigui procedent.

3. La guarda assumida a sol·licitud dels pares o tutors o com a funció de la tutela per ministeri de la llei s'ha de fer mitjançant l'acolliment familiar o l'acolliment residencial. L'acolliment familiar, l'han d'exercir la persona o persones que determini l'entitat pública. L'acolliment residencial, l'ha d'exercir el director del centre on sigui acollit el menor.

4. Sempre s'ha de buscar l'interès del menor i s'ha de procurar, quan no sigui contrari a aquest interès, la seva reinserció a la família pròpia i que la guarda dels germans es confii a una mateixa institució o persona.

5. Si hi ha problemes greus de convivència entre el menor i la persona o persones a qui ha estat confiat en guarda, aquell o la persona interessada poden sol·licitar-ne la remoció.

6. Les resolucions que aprecii el desemparament i declarin l'assumpció de la tutela per ministeri de la llei poden ser objecte de recurs davant la jurisdicció civil sense necessitat de reclamació administrativa prèvia.»

Disposició final sisena.

L'article 173 del Codi civil té la redacció següent:

«1. L'acolliment familiar produeix la plena participació del menor en la vida de família i imposa a qui el rep les obligacions de vetllar per ell, tenir-lo en companyia seva, alimentar-lo, educar-lo i procurar-li una formació integral. Aquest acolliment, el pot exercir la persona o persones que substitueixen el nucli familiar del menor o el responsable de la llar funcional.

2. L'acolliment s'ha de formalitzar per escrit, amb el consentiment de l'entitat pública, tant si en té la tutela o la guarda com si no, de les persones que reben el menor i d'aquest si té dotze anys complerts. Quan siguin coneguts els pares que no estan privats de la pàtria potestat, o el tutor, també és necessari que hi prestin o n'hagin prestat el consentiment, llevat que es tracti d'un acolliment familiar provisional a què fa referència l'apartat 3 d'aquest article.

El document de formalització de l'acolliment familiar a què es refereix el paràgraf anterior ha d'incloure els aspectes següents:

1r Els consentiments necessaris.

2n La modalitat de l'acolliment i la durada prevista.

3r Els drets i deures de cadascuna de les parts i, en particular:

a) La periodicitat de les visites per part de la família del menor acollit.

b) El sistema de cobertura per part de l'entitat pública o d'altres responsables civils dels danys del menor o dels que pugui causar a tercers.

c) L'assumpció de les despeses de manteniment, educació i atenció sanitària.

4t El contingut del seguiment que, en funció de la finalitat de l'acolliment, hagi de fer l'entitat pública, i el compromís de col·laboració de la família acollidora.

5è La compensació econòmica que, si s'escau, rebin els acollidors.

6è Si els acollidors actuen amb caràcter professionalitzat o si l'acolliment es fa en una llar funcional, s'ha d'assenyalar de manera expressa.

7è L'informe dels serveis d'atenció a menors.

Aquest document s'ha de remetre al Ministeri Fiscal.

3. Si els pares o el tutor no consenten que es realitzi l'acolliment o s'hi oposen, aquest només el pot acordar el jutge, en interès del menor, de conformitat amb els tràmits de la Llei d'enjudiciament civil. La proposta de l'entitat pública ha de contenir els mateixos aspectes a què es refereix el número anterior.

No obstant això, l'entitat pública pot acordar en interès del menor, un acolliment familiar provisional, que ha de subsistir fins que es produeixi resolució judicial.

L'entitat pública, una vegada realitzades les diligències oportunes, i conclòs l'expedient, ha de presentar la proposta al jutge de manera immediata i, en tot cas, en el termini màxim de quinze dies.

4. L'acolliment del menor cessa:

1r Per decisió judicial.

2n Per decisió de les persones que el tenen acollit, prèvia comunicació d'aquestes a l'entitat pública.

3r A petició del tutor o dels pares que en tenen la pàtria potestat i en reclamin la companyia.

4t Per decisió de l'entitat pública que tingui la tutela o guarda del menor, quan ho consideri necessari per salvaguardar l'interès del menor, una vegada escoltats els acollidors.

És necessària la resolució judicial de cessament si l'acolliment l'ha disposat el jutge.

5. Totes les actuacions de formalització i cessament de l'acolliment s'han de practicar amb la reserva obligada.»

Disposició final setena.

S'introdueix en el Codi civil un nou article amb el número 173 bis, amb la redacció següent:

«Article 173 bis.

L'acolliment familiar pot adoptar les modalitats següents atenent la seva finalitat:

1r Acolliment familiar simple, que té caràcter transitori, o bé perquè de la situació del menor se'n preveu la reinserció a la seva pròpia família, o bé mentre no s'adopta una mesura de protecció que tingui un caràcter més estable.

2n Acolliment familiar permanent, quan l'edat o altres circumstàncies del menor i la seva família ho aconsellin i ho informin els serveis d'atenció al menor. En aquest cas, l'entitat pública pot sol·licitar al jutge que atribueixi als acollidors les facultats de la tutela que facilitin el desenvolupament de les seves responsabilitats, atenent en tot cas l'interès superior del menor.

3r Acolliment familiar preadoptiu, que ha de formalitzar l'entitat pública quan aquesta elevi la proposta d'adopció del menor, una vegada els serveis d'atenció al menor n'hagin emès informe, davant l'autoritat judicial, sempre que els acollidors reuneixin els requisits necessaris per adoptar, hagin estat seleccionats i hagin donat davant l'entitat pública el seu consentiment a l'adopció, i el menor estigui en situació jurídica adequada per a la seva adopció.

L'entitat pública pot formalitzar, així mateix, un acolliment familiar preadoptiu quan consideri, amb anterioritat a la presentació de la proposta d'adopció, que és necessari establir un període d'adaptació del menor a la família. Aquest període ha de ser tan breu com sigui possible i, en tot cas, no pot excedir el termini d'un any.»

Disposició final vuitena.

L'article 174.2 del Codi civil queda redactat de la manera següent:

«2. Amb aquesta finalitat, l'entitat pública ha de comunicar de manera immediata sobre els nous ingressos de menors i ha de remetre una còpia de les resolucions administratives i dels escrits de formalització relatius a la constitució, variació i cessament de les tuteles, guardes i acolliments. També li ha de comunicar qualsevol novetat d'interès sobre les circumstàncies del menor.

El fiscal ha de comprovar, almenys semestralment, la situació del menor, i promoure davant del jutge les mesures de protecció que consideri necessàries.»

Disposició final novena.

L'article 175.1 del Codi civil queda redactat de la manera següent:

«1. L'adopció requereix que l'adoptant tingui més de vint-i-cinc anys. En l'adopció pels dos cònjuges, és suficient que un d'ells hagi assolit aquesta edat. En tot cas, l'adoptant ha de tenir, almenys, catorze anys més que l'adoptat.»

Disposició final desena.

L'article 176 del Codi civil queda redactat de la manera següent:

«1. L'adopció es constitueix per resolució judicial, que sempre ha de tenir en compte l'interès de l'adoptand i la idoneïtat de l'adoptant o adoptants per a l'exercici de la pàtria potestat.

2. Per iniciar l'expedient d'adopció, és necessària la proposta prèvia de l'entitat pública a favor de l'adoptant o adoptants que aquesta entitat pública hagi declarat idonis per a l'exercici de la pàtria potestat. La declaració d'idoneïtat pot ser prèvia a la proposta.

No obstant això, no es requereix una proposta si en l'adoptand es dona alguna de les circumstàncies següents:

1a Ser orfe i parent de l'adoptant en tercer grau per consanguinitat o afinitat.

2a Ser fill del consort de l'adoptant.

3a Fer més d'un any que està legalment sota la mesura d'un acolliment preadoptiu o haver estat sota la seva tutela pel mateix temps.

4a Ser major d'edat o menor emancipat.

3. En els tres primers supòsits de l'apartat anterior es pot constituir l'adopció, encara que l'adoptant hagi mort, si aquest ha prestat davant del jutge el seu consentiment. En aquest cas, els efectes de la resolució judicial es retrotreuen a la data de prestació del consentiment.»

Disposició final onzena.

L'article 177 del Codi civil queda redactat de la manera següent:

«1. Han de consentir l'adopció, en presència del jutge, l'adoptant o adoptants i l'adoptand de més de dotze anys.

2. Han d'assentir a l'adopció en la forma que estableix la Llei d'enjudiciament civil:

1r El cònjuge de l'adoptant, llevat que hi hagi separació legal per sentència ferma o separació de fet de comú acord que consti fefaentment.

2n. Els pares de l'adoptand que no estigui emancipat, llevat que estiguin privats de la pàtria potestat per sentència ferma o inclosos en una causa legal per aquesta privació. Aquesta situació només es pot apreciar en un procediment judicial contradictori, el qual es pot tramitar com disposa l'article 1.827 de la Llei d'enjudiciament civil.

No és necessari l'assentiment quan els que l'hagin de prestar estiguin impossibilitats per fer-ho, impossibilitat que s'ha d'apreciar de manera motivada a la resolució judicial que constitueixi l'adopció.

L'assentiment de la mare no es pot prestar fins que hagin transcorregut trenta dies des del part.

3. Han de ser simplement escoltats pel jutge:

1r Els pares que no hagin estat privats de la pàtria potestat, quan el seu assentiment no sigui necessari per a l'adopció.

2n El tutor i, si s'escau, el guardador o guardadors.

3r L'adoptand de menys de dotze anys, si té el seny suficient.

4t L'entitat pública, a fi d'apreciar la idoneïtat de l'adoptand, quan l'adoptant faci més d'un any que està acollit legalment per aquell.»

Disposició final dotzena.

El primer paràgraf de l'article 211 del Codi civil té la redacció següent:

«L'internament per raó de trastorn psíquic d'una persona que no estigui en condicions de decidir-ho per ella mateixa, encara que estigui sotmesa a la pàtria potestat, requereix l'autorització judicial. Aquesta ha de ser prèvia a l'internament, llevat que raons d'urgència facin necessària l'adopció immediata de la mesura, de la qual se n'ha de donar compte al jutge tan aviat com sigui possible i, en tot cas, dins el termini de vint-i-quatre hores. L'internament de menors s'ha de fer en tot cas en un establiment de salut mental adequat a la seva edat, amb l'informe previ dels serveis d'assistència al menor.»

Disposició final tretzena.

L'article 216 del Codi civil té un segon paràgraf amb la redacció següent:

«Les mesures i disposicions que preveu l'article 158 d'aquest Codi també poden ser acordades pel jutge, d'ofici o a instància de qualsevol interessat, en tots els supòsits de tutela o guarda, de fet o de dret, de menors i incapaçs, quan ho requereixi l'interès d'aquests.»

Disposició final catorzena.

L'article 234 del Codi civil té un últim paràgraf amb la redacció següent:

«Es considera beneficiosa per al menor la integració en la vida de família del tutor.»

Disposició adicional quinzena.

L'article 247 del Codi civil té la redacció següent:

«Han de ser remoguts de la tutela els qui una vegada deferida incorrin en causa legal d'inhabilitat, o exerceixin de manera inadequada l'exercici de la tutela, per incompliment dels deures propis del càrrec o per notòria ineptitud del seu exercici, o

quan sorgeixin problemes de convivència greus i continuats.»

Disposició final setzena.

L'article 248 del Codi civil té la redacció següent:

«El jutge, d'ofici o a sol·licitud del Ministeri Fiscal, del tutelat o d'una altra persona interessada, ha de decretar la remoció del tutor, prèvia audiència d'aquest si, una vegada citat, hi compareix. Així mateix, s'ha de donar audiència al tutelat si té seny suficient.»

Disposició final dissetena.

S'afegeix un segon paràgraf a l'article 260 del Codi civil amb la redacció següent:

«No obstant això, l'entitat pública que assumeixi la tutela d'un menor per ministeri de la llei o l'exerceixi per resolució judicial no requereix prestar cap fiança.»

Disposició final divuitena.

1. Els articles del Codi civil que es detallen a continuació queden redactats de la manera següent:

Paràgraf segon de l'article 166:

«Els pares han d'obtenir l'autorització judicial per repudiar l'herència o llegat deferits al fill. Si el jutge denega l'autorització, l'herència només pot ser acceptada a benefici d'inventari.»

Paràgraf segon de l'article 185:

«Són aplicables als representants datius de l'absent, quan s'adaptin a la seva especial representació, els preceptes que regulen l'exercici de la tutela i les causes d'inhabilitat, remoció i excusa dels tutors.»

Article 271:

«El tutor necessita l'autorització judicial:

1r Per internar el tutelat en un establiment de salut mental o d'educació o formació especial.

2n Per alienar o gravar béns immobles, establiments mercantils o industrials, objectes preciosos i valors mobiliaris dels menors o incapacitats, o subscriure contractes o dur a terme actes que tinguin caràcter dispositiu i siguin susceptibles d'inscripció. Se n'exceptua la venda del dret de subscripció preferent d'accions.

3r Per renunciar a drets, així com transigir o sotmetre a arbitratge qüestions en què el tutelat estigui interessat.

4t Per acceptar sense benefici d'inventari qualsevol herència, o per repudiar l'herència o les liberalitats.

5è Per fer despeses extraordinàries en els béns.

6è Per entaular una demanda en nom dels subjectes a tutela, llevat dels assumptes urgents o d'escassa quantia.

7è Per cedir béns en arrendament per un temps superior a sis anys.

8è Per prestar diners o manllevar-los.

9è Per disposar a títol gratuït de béns o drets del tutelat.

10. Per cedir a tercers els crèdits que el tutelat tingui contra ell, o adquirir a títol oneros els crèdits de tercers contra el tutelat.»

Article 272:

«No requereixen l'autorització judicial la partició d'herència ni la divisió de cosa comuna realitzades pel tutor, però una vegada practicades requereixen l'aprovació judicial.»

Article 273:

«Abans d'autoritzar o aprovar qualsevol dels actes compresos en els dos articles anteriors, el jutge ha d'oïr el Ministeri Fiscal i el tutelat, si té més de dotze anys o ho considera oportú, i ha d'obtenir els informes que li sol·licitin o consideri pertinents.»

Article 300:

«El jutge, en procediment de jurisdicció voluntària, d'ofici o a petició del Ministeri Fiscal, del menor o de qualsevol persona capaç de comparèixer en judici, ha de nomenar com a defensor la persona que consideri més idònia per al càrrec.»

Article 753:

«Tampoc ha de tenir efecte la disposició testamentària a favor de qui sigui tutor o curador del testador, excepte quan s'hagi fet una vegada aprovats definitivament els comptes o, en el cas en què aquests no s'hagin de retre, després de l'extinció de la tutela o curatela.

Tanmateix, són vàlides les disposicions fetes a favor del tutor o curador que sigui ascendent, descendent, germà, germana o cònjuge del testador.»

Article 996:

«Si la sentència d'incapacitació per malalties o deficiències físiques o psíquiques no disposa una altra cosa, el sotmès a curatela pot acceptar, assistit del curador, l'herència purament i simplement o a benefici d'inventari.»

Paràgraf tercer de l'article 1.057:

«El que disposen aquest article i l'anterior s'ha d'observar encara que entre els cohereus n'hi hagi algun de sotmès a pàtria potestat o tutela, o a curatela per prodigalitat o per malalties o deficiències físiques o psíquiques; però en aquests casos el comptador partidori ha d'inventariar els béns de l'herència, amb citació dels representants legals o curadors de les persones esmentades.»

Article 1.329:

«El menor no emancipat que d'acord amb la llei es pot casar pot atorgar capitols, però requereix el concurs i el consentiment dels pares o tutor, llevat que es limiti a pactar el règim de separació o el de participació.»

Article 1.330:

«L'incapacitat judicialment només pot atorgar capitols matrimonials amb l'assistència dels pares, tutor o curador.»

Número 1r de l'article 1.459:

«Els qui exerceixin algun càrrec tutelar, els béns de la persona o persones que estiguin sota la seva guarda o protecció.»

Número 3r de l'article 1.700:

«Per defunció, insolvència, incapacitació o declaració de prodigalitat de qualsevol dels socis, i en el cas que preveu l'article 1.699.»

Número 3r de l'article 1.732:

«Per defunció, incapacitació, declaració de prodigalitat, fallida o insolvència del mandant o del mandatari.»

2. Queden modificats els articles següents del Codi civil:

En els articles 108, 823 i 980 queden suprimides, respectivament, les paraules «plena», «plena» i «plena-ment».

En els articles 323 i 324 se substitueixen, respectivament, les paraules «tutor» i «tutors» per «curador» i «curadors».

Queda suprimit el paràgraf tercer de l'article 163.

En el primer paràgraf de l'article 171 s'eliminen les paraules «no s'ha de constituir la tutela, sinó que».

Al final de l'últim paràgraf d'aquest mateix article 171 s'hi afegeix la frase «o curatela, segons sigui procedent».

El número 1r de l'article 234 se substitueix pel següent:

«Al cònjuge que convisqui amb el tutelat.»

A l'article 852 se substitueix «i 5è» per «, 5è i 6è».

A l'article 855 se substitueix «i 6è» per «, 5è i 6è»; «169» per «170», i se suprimeix l'últim paràgraf.

Queda suprimit el paràgraf segon de l'article 992 i en el tercer, que passa a ser segon, s'hi elimina la paraula «també».

S'afegeix un segon paràgraf a l'article 1.060 del tenor següent:

«El defensor judicial designat per representar un menor o incapacitat en una partició, ha d'obtenir l'aprovació del jutge, si aquest no ha disposat una altra cosa en fer el nomenament.»

El número 2n de l'article 1.263 queda substituït pel següent:

«Els incapacitats.»

Al número 1r de l'article 1.291 les paraules «sense autorització judicial» substitueixen «sense autorització del consell de família».

A l'article 1.338 se substitueixen les paraules «El menor» per «El menor no emancipat».

Al número 1r de l'article 1.393 se substitueixen les paraules «declarat absent» per «declarat pròdig, absent».

Disposició final dinovena.

La Llei d'enjudiciament civil queda modificada en el sentit següent:

1. Els actuals articles 1.910 a 1.918 de la Llei d'enjudiciament civil passen a integrar la secció tercera del títol IV del llibre III, titulada «Mesures provisionals en relació amb els fills de família».

2. La secció segona del títol IV del llibre III, s'anomena «Mesures relatives al retorn de menors en els supòsits de sostracció internacional» i comprèn els articles 1.901 a 1.909, tots dos inclusivament, amb el contingut següent:

«Article 1.901

En els supòsits en què, tot i ser aplicable un conveni internacional, es pretengui la restitució d'un menor que hagi estat objecte d'un trasllat o retenció il·lícita, s'ha de procedir d'acord amb el que preveu aquesta secció.

Article 1.902

És competent el jutge de primera instància en la demarcació judicial del qual es trobi el menor que ha estat objecte d'un trasllat o retenció il·lícits.

Pot promoure el procediment la persona, institució o organisme que tingui atribuït el dret de custòdia del menor, l'autoritat central espanyola encarregada del compliment de les obligacions imposades pel conveni corresponent i, en representació d'aquesta, la persona que designi aquesta autoritat.

Les actuacions s'han de practicar amb la intervenció del Ministeri Fiscal i els interessats poden actuar sota la direcció d'un advocat.

La tramitació del procediment té caràcter preferent i s'ha de fer en el termini de sis setmanes des de la data en què s'hagi sol·licitat davant del jutge la restitució del menor.

Article 1.903

A petició de qui promogui el procediment o del Ministeri Fiscal, el jutge pot adoptar la mesura provisional de custòdia del menor que preveu la secció següent d'aquesta Llei i qualsevol altra mesura d'assegurament que consideri pertinent.

Article 1.904

Promogut l'expedient mitjançant la sol·licitud a la qual s'ha d'adjuntar la documentació requerida pel conveni internacional corresponent, el jutge ha de dictar, dins el termini de vint-i-quatre hores, la resolució on es requereixi la persona que ha sostret o reté el menor, amb els advertiments legals, perquè en la data que es determini, que no pot excedir els tres dies següents, comparegui en el jutjat amb el menor i manifesti:

a) Si accedeix voluntàriament a la restitució del menor a la persona, institució i organisme que és titular del dret de custòdia; o, si no,

b) Si s'oposa a la restitució per alguna de les causes que estableix el conveni corresponent el text del qual s'ha d'adjuntar al requeriment.

Article 1.905

Si no compareix el requerit, el jutge ha de disposar a continuació del procediment de la seva rebel·lia i ha de citar els interessats i el Ministeri Fiscal a una compareixença que ha de tenir lloc en un termini no superior als cinc dies següents i ha de decretar les mesures provisionals que consideri pertinents en relació amb el menor.

En la compareixença s'ha d'escoltar el sol·licitant i el Ministeri Fiscal i, si s'escau i separatament, el menor sobre la seva restitució. El jutge ha de resoldre per una interlocutòria dins els dos dies següents a comptar de la data de la compareixença, si és procedent o no la restitució, tenint en compte l'interès del menor i els termes del conveni corresponent.

Article 1.906

Si compareix el requerit i accedeix a la restitució voluntària del menor, se n'ha d'estendre una acta en què el jutge ha d'acordar, mitjançant interlocutòria, la conclusió del procediment i el lliurament del menor a la persona, institució i organisme titular del dret de custòdia, així com el procedent quant a costes i despeses.

Article 1.907

Si a la primera compareixença el requerit formula oposició a la restitució del menor, a l'empara de les causes establertes en el conveni corresponent, no és aplicable el que disposa l'article 1.817 d'aquesta Llei, i s'ha de ventilar l'oposició davant el mateix jutge pels tràmits del judici verbal. Amb aquesta finalitat:

a) En el mateix acte de compareixença han de ser citats tots els interessats i el Ministeri Fiscal, perquè exposin el que considerin procedent i, si s'escau, es practiquin les proves, en una compareixença ulterior, que s'ha de celebrar de conformitat amb el que disposen l'article 730 i concordants d'aquesta Llei dins el termini improrrogable dels cinc dies a comptar de la primera.

b) Així mateix, després de la primera compareixença el jutge ha d'escoltar, si s'escau, separatament el menor sobre la seva restitució i pot sol·licitar els informes que consideri pertinents.

Article 1.908

Una vegada celebrada la compareixença i, si s'escau, practicades les proves pertinents dins els sis dies posteriors, el jutge ha de dictar interlocutòria dins els tres dies següents, en què ha de resoldre, en interès del menor i en els termes del conveni, si és procedent o no la restitució. Contra la interlocutòria només es pot presentar recurs d'apel·lació en un sol efecte, que s'ha de resoldre en el termini improrrogable de vint dies.

Article 1.909

Si el jutge resol la restitució del menor, en la interlocutòria s'ha d'establir que la persona que va traslladar o va retenir el menor aboni les costes del procediment, així com les despeses en què hagi incorregut el sol·licitant, incloses les del viatge i les que ocasioni la restitució del menor a l'Estat de la seva residència habitual amb anterioritat a la sotstracció, que s'han de fer efectives pels tràmits que preveuen l'article 928 i concordants d'aquesta Llei.

En els altres supòsits, s'han de declarar d'ofici les costes del procediment.»

Disposició final vintena.

El Ministeri Fiscal ha de vetllar perquè, una vegada incoat un procediment sobre reclamació davant les resolucions de les entitats públiques que sorgeixin amb motiu de l'exercici de les seves funcions en matèria de tutela o de guarda, es resolguin en el mateix expedient totes les accions i incidències que afectin un mateix menor. A aquest efecte, ha de promoure davant els òrgans jurisdiccionals les actuacions oportunes que preveu la legislació processal.

Disposició final vint-i-unena.

1. L'article 5, en els apartats 3 i 4; l'article 7 a l'apartat 1; l'article 8, a l'apartat 2 lletra c); l'article 10, en els apartats 1 i 2 lletres a), b) i d); els articles 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18 a l'apartat 2, 21 en els apartats 1, 2 i 3, i l'article 22, són legislació supletòria de la que dictin les comunitats autònomes amb competència en matèria d'assistència social.

2. L'article 10, a l'apartat 3, l'article 21, a l'apartat 4, l'article 23, les disposicions addicionals primera, segona i tercera, la disposició transitòria única i les disposicions finals dinovena i vintena, es dicten a l'empara de l'article 149.1.2a, 5a i 6a de la Constitució.

3. Els altres preceptes no orgànics de la Llei, així com les revisions al Codi civil que aquesta conté, es dicten a

l'empara de l'article 149.1.8a de la Constitució i s'han d'aplicar sense perjudici de la normativa que dictin les comunitats autònomes amb competència en matèria de dret civil, foral o especial.

Disposició final vint-i-dosena.

Les entitats públiques esmentades en aquesta Llei són les designades per les comunitats autònomes i les ciutats de Ceuta i Melilla, d'acord amb les seves respectives normes d'organització.

Disposició final vint-i-tresena.

Tenen caràcter de Llei ordinària els articles 1; 2; 5, apartats 3 i 4; 7, apartat 1; 8, apartat 2 lletra c; 10, apartats 1 i 2, lletres a, b i d, 3 i 4, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 i 25; les disposicions addicionals primera, segona i tercera; la disposició transitòria; la disposició

derogatòria, i les disposicions finals primera a vint-i-dosena i vint-i-quatrena.

Els preceptes relacionats en el paràgraf anterior s'han d'aplicar segons el que preveu la disposició addicional vint-i-unena.

Disposició final vint-i-quatrena.

Aquesta Llei entra en vigor al cap de trenta dies de la publicació en el «Butlletí Oficial de l'Estat».

Per tant,

Mano a tots els espanyols, particulars i autoritats, que compleixin aquesta Llei orgànica i que la facin complir.

Madrid, 15 de gener de 1996.

JUAN CARLOS R.

El president del Govern,
FELIPE GONZÁLEZ MÁRQUEZ